

**URZĄD
PATENTOWY
PRL**

Patent tymczasowy dodatkowy
do patentu nr

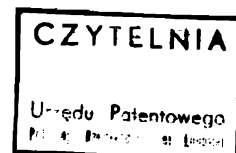
Int. Cl.³ C01C 1/24
D01F 13/04

Zgłoszono: 30.08.79 (P. 218057)

Pierwszeństwo:

Zgłoszenie ogłoszono: 01.07.80

Opis patentowy opublikowano: 30.10.1982

Twórcy wynalazku: Kazimierz Baran, Stefan Kupiec, Grażyna Konieczna,
Maria Kilichowska, Stanisław Rygiel, Zdzisław Przybycień,
Marian Gucwa, Antoni Janusz Gucwa

Uprawniony z patentu tymczasowego: Zakłady Azotowe im. Feliksa Dzierżyńskiego,
Tarnów (Polska)

Sposób rozdzielania siarczanu amonowego od mieszaniny związków organicznych zawartych w smółkach siarczanowych

Przedmiotem wynalazku jest sposób rozdzielania siarczanu amonowego od mieszaniny związków organicznych występujących w roztworze smółek siarczanowych, powstających przy przeróbce odpadowych roztworów siarczanu amonowego pochodzących z produkcji kaprolaktamu i/lub akrylanów.

W procesach wytwarzania kaprolaktamu i/lub akrylanów, odpadowe roztwory siarczanu amonowego zawierają zanieczyszczenia w postaci mieszaniny związków organicznych takich jak kwas ε-aminokapronowy, oligomery kaprolaktamu oraz produkty ubocznych reakcji syntezy kaprolaktamu i/lub akrylanów. Związki organiczne stanowiące zanieczyszczenia odpadowych roztworów siarczanu amonowego ulegają podczas przeróbki tych roztworów zatężaniu, kondensacji i zesmoleniu dając w efekcie tzw. smółki siarczanowe. Smółki te są przyczyną szeregu trudności technologicznych jak, na przykład: zarastania elementów grzewczych układów wyparnych oraz pogorszenia wymiany ciepła i wskaźników energetycznych. Zmniejszenie ujemnego wpływu smółek siarczanowych uzyskuje się przez okresowe odprowadzanie z układu przeróbki przy czym kieruje się je do biologicznego niszczenia lub spalania. Sposób ten powoduje jednak zwiększenie eutrofizacji i zasolenie wód rzecznych lub zanieczyszczenie atmosfery. W przypadku odprowadzania smółek siarczanowych do biologicznego niszczenia niekorzystnym zjawiskiem jest obniżenie stopnia redukcji zanieczyszczeń organicznych, związane z obecnością siarczynów. Jony siarczanowe wykazują ujemny wpływ na procesy oczyszczania ścieków osadem czynnym.

Znane są sposoby rozdzielania siarczanu amonowego od mieszaniny związków organicznych na przykład przez ekstrakcję rozpuszczalnikami organicznymi, mieszającymi się z wodą, np. acetonem, kaprolaktamem a także sposoby z zastosowaniem sorbentów lub jonitisorbentów. Wspólną niedogodnością wspomnianych rozwiązań jest rozbudowany układ aparaturowy a także stosunkowo wysokie koszty eksploatacyjne. Ponadto w przypadku obecności w smółkach siarczanowych soli azotanu amonowego ekstrakcja rozpuszczalnikowa siarczanu amonowego nie jest dość efektywna z powodu lepszej rozpuszczalności azotanu amonu.

Znane jest zjawisko wytrącania się siarczanu amonowego z roztworu trójskładnikowego złożonego z siarczanu amonowego, azotanu amonowego i wody, pod wpływem wzrastającego stężenia azotanu amonowego. Zjawisko to nie znalazło jednak dotychczas zastosowania do radykalnego rozwiązania problemu wydzielenia siarczanu amonowego ze smółek siarczanowych.

Celem wynalazku jest rozdzielenie siarczanu amonowego od mieszaniny związków organicznych zawartych w smółkach siarczanowych z wykorzystaniem wysalającego działania azotanu amonowego. Stwier-

dzono nieoczekiwanie, że obecność mieszaniny związków organicznych, takich jak kwas ϵ -aminokapro-
ny, oligomery kaprolaktamu i/lub akrylanów, występujące w roztworze smółek siarczanowych,
oddziałują synergistycznie na proces wysalania siarczanu amonowego azotanem amonu.

Sposób według wynalazku wydzielania siarczanu amonowego ze smółek siarczanowych polega na
doprowadzeniu roztworu smółek siarczanowych do zawartości jonów NO_3^- powyżej 35 g/dm^3 nie wyżej
jednak niż 230 g/dm^3 w przeliczeniu na azot i do zawartości substancji organicznych odpowiadającej
chemicznemu zapotrzebowaniu tlenu $50\text{--}300 \text{ g/dm}^3$ oraz utrzymywaniu tego stężenia przy jednoczesnym
zawracaniu do zatężanego roztworu smółek siarczanowych, ługów pokrystalicznych otrzymanych po
wydzieleniu ze smółek siarczanu amonowego.

Zaletą wynalazku jest skuteczne usuwanie jonów SO_4^{2-} z roztworu smółek siarczanowych, co pozwala na
oczyszczanie ścieków z zastosowaniem osadu czynnego z wydajnością $80\text{--}90\%$, podczas gdy ścieki bez
obróbki sposobem według wynalazku dają się oczyszczać metodą osadu czynnego tylko w granicach $65\text{--}70\%$.

Przedmiot wynalazku pokazany jest w przykładach.

Przykład I. Roztwór smółek siarczanowych wyprowadzony z układu wyparnej instalacji siarczanu
amonowego zatężano do zawartości substancji organicznych odpowiadającej chemicznemu zapotrzebowa-
niu tlenu 230 g/dm^3 oraz do zawartości azotanu amonowego 160 g/dm^3 w przeliczeniu na azot. Po wydzieleniu
siarczanu amonowego otrzymano $357,1 \text{ g}$ ługów pokrystalicznych, które zmieszano z 1280 g roztworu
smółek siarczanowych pochodzących także z tego samego źródła jak wyżej i mających skład: 27% wag.
siarczanu amonu, 20% wag. azotanu amonu i 53% wag. wody wraz ze związkami organicznymi. Otrzymany
roztwór po zmieszaniu zatężano do temperatury 90°C przy ciągłym mieszaniu. Po oddestylowaniu $546,1 \text{ g}$
wody uzyskano mieszaninę, w której zawartość azotu pochodzącego z azotanu amonowego wynosiła
 160 g/dm^3 . Z mieszaniny tej wydzielono w temperaturze 90°C $376,8 \text{ g}$ kryształu o składzie $87,8\%$ wag.
siarczanu amonu, 3% wag. wody, 4% wag. związków organicznych i $8,8\%$ wag. azotanu amonu. Ługi
pokrystaliczne po oddzieleniu w/w kryształu niszczone metodą osadu czynnego z wydajnością 90% . Nato-
miast roztwór smółek siarczanowych, wyprowadzonych z układu wyparnej instalacji siarczanu amono-
wego, z pominięciem opisanej wyżej obróbki, niszczone metodą osadu czynnego z wydajnością zaledwie
 65% .

Przykład II. Dla celów porównawczych 1280 g roztworu siarczanu amonowego i azotanu amono-
wego, zawierającego 27% wag. $(\text{NH}_4)_2\text{SO}_4$ i 20% wag. NH_4NO_3 oraz 53% wag. wody zatężano do zawartości
azotu azotanowego jak w przykładzie I. Po oddestylowaniu $546,1 \text{ g}$ wody, przy zawartości 160 g azotu
azotanowego w temperaturze 90°C nie nastąpiło wydzielenie kryształu.

Zastrzeżenie patentowe

Sposób rozdzielania siarczanu amonowego od mieszaniny związków organicznych zawartych w smół-
kach siarczanowych, powstających przy przeróbce odpadowych roztworów siarczanu amonowego pocho-
dzących z produkcji kaprolaktamu i/lub akrylanów, **znamienny** tym, że roztwory smółek siarczanowych
doprowadza się przez zatężanie do zawartości jonów NO_3^- korzystnie w granicach $35\text{--}230 \text{ g/dm}^3$ w przelicze-
niu na azot i do zawartości substancji organicznych odpowiadającej chemicznemu zapotrzebowaniu tlenu,
korzystnie w granicach $50\text{--}300 \text{ g/dm}^3$ oraz utrzymywaniu tego stężenia przy jednoczesnym zawracaniu do
zatężanego roztworu, ługów pokrystalicznych otrzymanych po wydzieleniu siarczanu amonowego.